

הקדמה

מאת: חנן מלצר¹

מונח בפני ספר, אשר מזמין חיכינו לאחד מסוגו.

החיבור הוא עיבוד של עבודת הדוקטורט של המחבר (שנכתבה בהנחייתו של פרופ' אריה רייך) וביסוד שיטתו עומדת החלת המשפט המנהלי הישראלי הכללי והפסיקה באותו תחום – על דיני המכרזים. בצד זאת, יש בספר תיאור השוואתי רב ומאלף, שלקוח מהמשפט הפדראלי בארה"ב, מהמשפט האירופי, מהוראות האו"ם למשפט הסחר הבינלאומי, מההסכמים לגבי רכישות ממשלתיות של ארגון הסחר העולמי (WTO), ומכללי הארגון לשיתוף פעולה ופיתוח כלכלי (OECD).

המעייין בספר יקבל תמונה עדכנית באשר לבסיס העיוני של דיני המכרזים ותכליתם, ויחס לפרטי הכללים ודרכי יישומם בערכאות, והכל בצירוף הערות ביקורתיות (ומנומסות) בהקשר לחקיקה ולפסיקה רלבנטיים, והצעות לשינויים.

מעניינים במיוחד הם הפרקים בספר המוקדשים לתובענה המנהלית ולסעדים של פיצויים בדיני מכרזים. נושא זה טרם הגיע לפיתוח ממצה במשפט ארצנו, וכאן המחבר פורס בפנינו – בעזרת מבט השוואתי מרתק – את הסוגיות הרלבנטיות, המעסיקות עתה את כל מי שעוסק ברכש ציבורי ברחבי העולם, והרי אנו חיים עתה כולנו ב- "כפר גלובלי אחד", וסדנא דארעא חד הוא. בתחום זה עולות השאלות: מהו היחס הקיים והראוי שבין צו אכיפה (המתבקש במסגרת עתירה מנהלית) לבין התובענה המנהלית לפיצויים, ומהן הנורמות שיש לקבוע לגבי הקשר הסיבתי הנדרש בין הדרת משתתף, או משתתף-בכוח מהמכרז, או לגבי שלילת זכיה במכרז – לבין הנזק הנתבע (פיצויי הסתמכות, או פיצויי קיום), וכיצד (אם בכלל) יש למנוע מהרשות, עורכת המכרז, לשלם "תשלומי כפל" – בגין הפרת דיני המכרז, בנוסף לתשלום למי שהוכרז כזוכה.

כל מי שעוסק בשטח זה: נציגי הרשויות השונות, ועדות המכרזים, עורכי הדין וגם השופטים – יוכלו ללמוד רבות מהדיון בדילמות הללו בספר, מתיאורי המחבר,

¹ שופט בית המשפט העליון.

ומהאסמכתאות המגוונות שהוא מפנה אליהן. במרחב זה יש בספר אף התייחסות שקולה לפן האחר בדואליות הנורמטיבית של דיני המכרזים, זאת בשל היותו של המכרז גם הליך טרום חוזי, אשר לצד המשפט הציבורי החל עליו, חולשים עליו גם דיני החוזים הנוגעים למשא-ומתן לקראת כריתתו של חוזה וכן דיני התחרות.

לסיכום – תובנות המחבר והמלצותיו לא רק שמיטיבות הן לתאר את הקיים בארץ ובעולם, אלא שהן מגבשות גם רעיונות להליכים חדשים ולתרופות חדשניות. לכן ראוי ורצוי הוא הספר מאוד, שכן יש בו תרומה נכבדה לפיתוח דיני המכרזים בישראל.

תודות

ספר זה מבוסס על עבודת מחקר שערך המחבר בהנחיית פרופ' אריה רייך במסגרת לימודים לתואר שלישי, באוני' בר אילן, ואשר הוגשה לסנאט האוניברסיטה בשנת 2016.

חיבורה של עבודת המחקר ארך מספר שנים בהנחיה ובליווי צמוד של פרופסור אריה רייך, אשר השקיע רבות מכישוריו האקדמיים הנדירים, זמנו ועיסוקיו החשובים כדי לעשותה ראויה לתואר "דוקטור". אישיותו המיוחדת של פרופ' רייך, נועם הליכותיו וסבלנותו הנעימו את עבודת המחקר ואפשרו להתגבר על מכשולים שהודמנו בדרך.

הערכת נתונה לפרופ' רייך גם עבור הדרך הארוכה שבה הוא ליווה אותי, אשר החלה בחיבור עבודת מחקר שהייתה אבן פינה לעבודה הנוכחית – עבודת תיזה שהוגשה בהנחייתו, במסגרת לימודים לתואר שני באוניברסיטת בר-אילן.

הכרת תודה נתונה לפרופ' רייך מאשתי ומילדינו. כל אחד מהם מכיר היטב את היקף הסיוע שהעניק פרופ' רייך לכתובת עבודת המחקר ואת ההשראה החיובית של אישיותו.

זכיתי להיות תלמידו של פרופ' רייך!

ד"ר אורן שבת